

DERİ TEKSTİL VE KUNDURA İŞÇİLERİ DERNEĞİ

KASIM 2020

MESLEK HASTALIKLARI RAPORU

Deri Tekstil
ve Kundura
İşçileri Derneđi

Deri Tekstil
ve Kundura
İşçileri Derneđi

Deri, Tekstil ve Kundura İşçileri Derneđi

Etiler Mahallesi 1275 Sokak No: 41
Basmane-Konak/İzmir

deritekstilkunduraiscileriderneđi.wordpress.com

deritekstilkunduraiscileri@gmail.com

 / / deritekskundura

 +90 (554) 301-71-37

Rapor Ekibi

Dernek Üyeleri

Tasarım

Na&Kil Reklam Ajansı

“Bu yayın, Etkiniz AB Programı kapsamında Avrupa Birliđi finansal desteği ile üretilmiştir. Bu yayının içeriğinden yalnızca Deri Tekstil ve Kundura İşçileri Derneđi sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliđi'nin görüşlerini yansıtmamaktadır”

İçindekiler

02

Künye

04

Meslek
Hastalıkları Nedir?

11

Güncel
Durum

15

Anket
Sonuçları

08

İlgili
Mevzuat

23

Pandemide
İşçi Olmak

26

Çözüm
Önerileri

MESLEK HASTALIKLARI

Meslek Hastalıkları Nedir?*

Meslek hastalıkları, işyeri ortamında bulunan faktörlerin etkisi ile meydana gelen hastalıkların ortak adıdır. 5510 sayılı Kanununun 14. maddesine göre meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal özürülük halleridir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda da "Mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalığı" meslek hastalığı olarak ifade etmektedir.

İşçinin muayene olurken doktora yaptığı işi anlatması önemlidir, bu soru tanı ve tedavinin hızlanmasını sağlayacaktır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) gibi uluslararası kaynaklarda meslek hastalıkları; zararlı bir etkenle bundan etkilenen insan vücudu arasında, çalışılan işe özgü bir neden-sonuç, etki-tepki ilişkisinin ortaya konabildiği hastalıklar grubu olarak tanımlanmaktadır.

Meslek hastalıkları etkenle işçinin ilk temasından 1 hafta ile 40 yıl sonra ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle çalışırken işyerindeki tüm kayıtların düzenli tutulması gerekmektedir.

---

*<https://www.genel-is.org.tr/meslek-hastaligi,2,11661#.X6vOYmgzblU>

Meslek Hastalıkları Neden Olan Etmenler Nelerdir?

- **Kimyasal kaynaklı meslek hastalıkları**

Ağır metaller
Çözücüler
Gazlar

- **Fiziksel kaynaklı meslek hastalıkları**

Gürültü ve titreşim
Yüksek ve alçak basınçta çalışma
Soğuk ve sıcakta çalışma
Tozlar
Radyasyon

- **Biyolojik kaynaklı meslek hastalıkları**

Bakteri kaynaklı olanlar
Virüs kaynaklı olanlar
Biyoteknoloji kaynaklı olanlar
Psikolojik kaynaklı olan meslek hastalıkları

- **Ergonomiye özensizlikten kaynaklanan meslek hastalıkları**

Meslek hastalığına neden olan etmenlerden nasıl korunmalı?

Öncelikle çalışılan işyerinde yapılan işin tehlikeleri ve bu tehlikelerin yaratacağı risklerin işveren tarafında risk değerlendirmesi ile ortaya çıkarılması gerekmektedir, bu işverenin sorumluluğudur. Bu risk değerlendirilmesi sonucunda işverenin işyerinde teknik ve tıbbi önlemleri alması gerekmektedir, alınacak her türlü önlemler için işveren işçiden hiçbir şekilde herhangi bir ücret talep edemez.

Meslek Hastalığı Nasıl Belirlenir?

Bu konu 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 14. maddesinde açıklanmıştır.

Sigortalının çalıştığı işten dolayı meslek hastalığına tutulduğunu;

a) SGK'nın yetkilendirdiği sağlık hizmet sunucuları tarafından düzenlenen sağlık kurulu raporu ile,

b) SGK'nın gerekli gördüğü hallerde, SGK Sağlık Kurulu tarafından tespit edilmesi zorunludur.

Meslek hastalığı, işten ayrıldıktan sonra meydana çıkmış ve sigortalı olarak çalıştığı işten kaynaklanması durumunda;

Sigortalının bu Kanunla sağlanan haklardan yararlanabilmesi için, eski işinden fiilen ayrılmasıyla hastalığın meydana çıkması arasında bu hastalık için SGK tarafından çıkarılacak yönetmelikte belirtilen süreden daha uzun bir zamanın geçmemiş olması şarttır. Bu durumdaki kişiler, gerekli belgelerle Kuruma müracaat edebilirler. Herhangi bir meslek hastalığının klinik ve laboratuvar bulgularıyla belirlendiği ve meslek hastalığına yol açan etkenin işyerindeki inceleme sonunda tespit edildiği hallerde, meslek hastalıkları listesindeki yükümlülük süresi aşılmış olsa bile, söz konusu hastalık SGK'nın veya ilgilinin başvurusu üzerine Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunun onayı ile meslek hastalığı sayılabilir.

Meslek Hastalığının SGK'ya Bildirilmesi Nasıl Yapılır?

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve genel sağlık Sigortası Kanunu'nun 14. maddesine göre;

- a) Sigortalının meslek hastalığına tutulduğunu öğrenen veya bu durum kendisine bildirilen işveren tarafından
- b) Sigortalı bakımından ise kendisi tarafından,

bu durumun öğrenildiği günden başlayarak üç işgünü içinde, iş kazası ve meslek hastalığı bildirgesi ile SGK'ya bildirilmesi zorunludur. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen veya yazılı olarak bildirilen hususları kasten eksik ya da yanlış bildiren işverene veya sigortalıya, SGK tarafından bu durum için yapılmış bulunan masraflar ile ödenmişse geçici iş göremezlik ödenekleri rücu edilir.

Yönetmelikle belirlenmiş hastalıklar dışında herhangi bir hastalığın meslek hastalığı sayılıp sayılmaması hususunda çıkabilecek uyuşmazlıklar, Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunca karara bağlanır.

Meslek Hastalığında Sağlanan Haklar Nelerdir?

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve genel sağlık Sigortası Kanunu'nun 16. maddesine göre;

- a) Sigortalıya, geçici iş göremezlik süresince günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi
  - b) Sigortalıya sürekli iş göremezlik geliri bağlanması
  - c) Meslek hastalığı sonucu ölen sigortalının hak sahiplerine, gelir bağlanması
  - d) Gelir bağlanmış olan kız çocuklarına evlenme ödeneği verilmesi
  - e) Meslek hastalığı sonucu ölen sigortalı için cenaze ödeneği verilmesi şeklindedir.
-

İLGİLİ MEVZUAT

I - ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

A. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

1948 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde herkesin adil ve elverişli koşullarda çalışma ve eşit iş için eşit ücret hakkı olduğu vurgulanıyor.

Beyannamenin 23. maddesinde "Herkesin çalışma, işini özgürce seçme, adil ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır. Herkesin, herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, eşit iş için eşit ücrete hakkı vardır" ifadeleri yer alıyor.

B. BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilen Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nde de güvenli ve sağlıklı çalışma hakkı yer alıyor. Sözleşmenin 7. maddesinde sözleşmeye taraf devletlerin tüm işçilerin güvenli ve sağlıklı çalışma koşullarını sağlamakla yükümlü olduğu vurgulanıyor.

C. ILO Sözleşmeleri

155 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin Sözleşme

Türkiye'de 2005 yılında yürürlüğe giren sözleşmenin 4. maddesine göre, üye devletler işle bağlantılı olan veya işin yürütümü sırasında ortaya çıkan kaza ve yaralanmaları, çalışma ortamında bulunan tehlike nedenlerini mümkün olduğu ölçüde asgariye indirerek önlemekle yükümlüdür.

Sözleşmenin 5. maddesinde işin maddi unsurları ile işi yapan veya nezaret eden kişiler arasındaki ilişkiler ve makine teçhizat, çalışma süresi, işin düzenlenmesi ve iş usullerinin işçilerin fiziksel ve zihinsel kapasitelerine uyarlanması ve yeterli sağlık ve güvenlik düzeyine ulaşılması amacıyla bütün çalışanların ileri düzeyde eğitimini, kalifiyesini ve motivasyonunu kapsayan eğitimin sağlanması vurgulanıyor.

187 No'lu İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesi

Türkiye'de 2014 yılında yürürlüğe giren sözleşmeye göre, taraf devletler iş kazaları, meslek hastalıkları ve bunlara bağlı ölümlerin küresel boyutunun farkında olarak ve bunları azaltmak için gerekli tedbirlerin alınması ve devam ettirilmesi ile yükümlü.

Sözleşmenin amacı taraf olan devletlerin en fazla temsil kabiliyetine sahip işçi ve işveren kuruluşlarının temsilcilerine danışarak, ulusal politika, ulusal sistem ve ulusal program geliştirme yoluyla iş kazalarını, meslek hastalıklarını ve ölümleri önlemek için iş sağlığı ve güvenliğinin sürekli geliştirilmesine katkıda bulunacaktır.

II - ULUSAL MEVZUAT

A. Anayasa

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda çalışma hukuku 49, 50 ve 56. maddelerde düzenlenmiş durumda.

1982 Anayasası m 49'a göre, "Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır.

Anayasa'nın 50'nci maddesinde ise "Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz. Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.", ifadesi yer alır.

Yine Anayasa'nın 56'ncı maddesi "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir." hükümlerini içerir.

B. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda, işveren, işyeri, risk, risk değerlendirmesi gibi kavramların tanımları, işverenin genel yükümlülükleri, tehlike sınıflarının belirlenmesi işyeri tehlike sınıfları tebliğ taslağı, acil durum planı, iş kazası ve meslek hastalıklarının kayıt ve bildirim, çalışanların sağlık gözetimi, çalışanların iş güvenliği eğitimi, çalışanların görüşlerinin alınması ve katılımlarının sağlanması. iş sağlığı ve güvenliği kurulu gibi konulara ayrıntılı olarak değiniliyor.

Kanunun dördüncü maddesinde "İşverenin genel yükümlülüğü" ayrıntılı olarak ele alınıyor. Kanuna göre, işverenlerin alması gereken yükümlülük arasında; mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışma yapmak, işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar. risk değerlendirmesi yapar veya yapmak, çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne almak, yeterli bilgi ve talimat verilenler dışındaki çalışanların hayati ve özel tehlike bulunan yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri almak yer alıyor

---

GÜNCEL DURUM

Deri, tekstil ve kundura işçilerinin güvencesiz ve örgütsüz kesimleri arasında “tek bir işçi sigortasız, tek bir işyeri sendikasız kalmasın!” şiarıyla faaliyet yürüten derneğimiz kurulduğu ilk günden beri örgütlenme alanındaki meslek hastalıklarına karşı da çalışma yapmaktadır.

Esnek, parçabaşı üretim, uzun çalışma saatleri, sigortasız ve sendikasız istihdam koşullarının yanı sıra işçi sağlığını gözetmekten uzak çalışma koşulları bir çok işçi arkadaşımızın meslek hastalıklarına yakalanmasına sebebiyet veriyor.

26 Aralık 2012'de Resmi Gazete'de yayınlanan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği'nde, ayakkabı imalatı, tekstil ürünlerinin imalatı ve deri giyim eşyası imalatı 'tehlikeli' sınıfta yer almaktadır.

İş kolumuzda çalışan işçilerin önemli bir kısmı meslek hastalıklarına yakalanmış durumda ancak kayıt dışı çalıştırılmaktan dolayı işçilerinin meslek hastalıkları sosyal güvenlik kurumu kayıtlarına geçmemekte ve işçilerin yaşamlarının ilerleyen bölümlerin önemli sağlık sorunları yaşamaktadır.

Tehlikeli bir iş kolunda çalıştığımız halde atölyelerde, koruyucu ve önleyici işçi sağlığı ve güvenliği önlemleri alınmıyor. Öte yandan işyerlerinde ilgili mevzuat kapsamında gerekli İSG denetimleri ve ölçümler yapılmadığı gibi işçilerin periyodik sağlık kontrolleri de yaptırılmıyor. Maliyet hesapları işçilerin sağlığını daha da tehlikeye atıyor.

İşçilerin büyük bir çoğunluğu gerekli işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri hakkında bilgi sahibi değil ve iş başı yapan yeni işçilere de gerekli eğitimler verilmemektedir. Kesici ve delici aletler, kanserojen etkili kimyasallar ve tehlikeli makinelerle iç içe çalışıyoruz.

İşyerlerinde gerekli iş sağlığı önlemleri alınmadığı için işçi arkadaşlarımız meslek hastalıklarına karşı savunmasız durumda. Meslek hastalıklarına yakalandığımız zaman nereye başvuracağı hakkında işçilerin bilgisi yok.

Çalışırken kullanılan kimyasallardan dolayı solunum yolu , kansızlık, kanser, sinir sistemi ve deri hastalıklarına yakalanıyoruz. Uzun ve ağır çalışma koşulları bel-boyun fıtığı gibi kas ve iskelet sisteminde ve işitme duyusunda hasarlara neden oluyor.

Meslek hastalığına yakalanan bir çok arkadaşımız iş bulmakta zorlanıyor, hastalığı ile birlikte kaderine terk ediliyor.

Türkiye’de ayakkabı imalatında ağırlıklı olarak geleneksel üretim yöntemi kullanılmakta olup sektörde, küçük ve orta ölçekli imalathaneler çoğunluktadır. Bu imalathanelerde işçiler gürültülü ortamlarda, yetersiz aydınlatma ve havalandırma koşullarında, periyodik kontrolleri yapılmayan / koruyucu ekipmanları olmayan makinalarla, düzensiz ve kirli bir ortamda çalışmaktadırlar

İşyerlerinde çalışanlar için kişisel koruyucu donanım (KKD) çoğunlukla sağlanmamaktadır ve KKD kullanımı son derece sınırlıdır. Savaş atölyelerinde işçi sağlığı açısından tehlike oluşturan solvent bazlı kimyasallar da oldukça yaygın kullanılmaktadır. Nilay Gökkaya Akyol’un (2016) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde yazdığı “Ayakkabı İmalatı Yapılan İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Risklerinin Tespiti ve Kimyasal Maruziyetin Belirlenmesi” başlıklı uzmanlık tezi, bu kimyasalların çalışma ortamlarındaki yoğunluğunun insan sağlığını tehdit eder düzeyde olduğunu ortaya koymasından dolayı son derece önemlidir.**

Ayakkabıcılık işkolunda kullanılan yapıştırıcıların içeriğinde insan vücuduna zarar verecek miktarda benzen bulunabilir. Benzen miktarı bazı yapıştırıcılarda %6’ya kadar çıkmaktadır. Benzenli yapıştırıcılar kandaki alyuvar, akyuvar ve trombositlerin zayıflamasına sebep olduğu için öncelikle zayıflama, bununla beraber şiddetli anemi* (kansızlık) vakaları ayakkabı işçilerinde görülebilecek meslek hastalıklarındandır. Benzen aynı zamanda kemik iliğinde de tahribat yapar ve bu durumda lösemi (kan kanseri) ortaya çıkma riski artar. (AKSOY, 1974)

Trombositopeni ve pansitopeni, benzenden kaynaklanan diğer hastalıklardır. Ayrıca n-hegzan içeren yapıştırıcılar ise periferik nörite* neden olabilir. Ayakkabı üretimi ve tamiri yapılan işyerlerinde çalışan işçilerde nazal kanserin* farklı türlerinin (adenokarsinom, skuamöz hücreli karsinom, transizyonel hücreli kanser) görülme riski artar. Yüksek burun kanseri riski, hazırlık ve bitirme aşamalarında çalışan ve bu bölümlerde fazla miktarda deri tozuna sunuk kalan işçilerde artmaktadır. Fakat, bu sunuk kalmanın neden olduğu hangi işleğin kanser riskini artırdığı hala bilinmemektedir. (STERN, 2011),***

---

*<https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/1494/nilaygokkayaakyol.pdf>

**<https://calismaortami.fisek.org.tr/icerik/saya-atolyesinde-cocuk-isci-olmak-zehirle-ic-ice-uykuya-hasret/>

***<https://www.isguvenligi.net/iskollari-ve-is-guvenligi/ayakkabıcılık-iskolunda-is-sagligi-ve-guvenligi/>

Akyol uzmanlık tezinde, ayakkabı atölyelerinde işverenler ile çalışanların çoğunun iş sağlığı ve güvenliği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını dile getiriyor. İşverenlerin İSG yükümlülüklerini yerine getirmek ve gerekli önlemleri almak; çalışanların ise özellikle kimyasalların kullanımı ve tehlikeleri konusunda bilinçsiz oldukları ve kurallara uymak konusunda gerekli çabayı sarf etmedikleri sonucuna varılmıştır. İşletmelerin tamamında risk değerlendirmesi yapılmış olmasına rağmen, iş hijyeni ölçümlerinin ve çalışanların periyodik sağlık muayenelerinin yapılmadığı sonucuna varılmıştır. (Gökkaya Akyol, 2016)

Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı'ndan Nursel Yılmaz'ın 'Solvente Uzun Süreli Maruz Kalan İşçilerin Dikkat ve Bellek Süreçlerinin İncelenmesi' başlıklı yüksek lisans tezinde solventin dikkat ve bellek süreçlerini olumsuz etkilemesinin iş kazalarına yol açma olasılığını arttırdığını belirtilmiştir. Dikkatsizlik ve unutkanlık da iş kazalarına sebep olan en önemli etmenler arasındadır.*

Deri işleme atölyelerinde çalışanlar ise arsenik ve kroma maruz kaldıklarından meslek hastalığına yakalanma riskini yüksek oranda taşıyorlar. Deri konfeksiyonunda çalışanlar da risk altındadır. Deride ve burunda oluşan yaralar, nefes darlığı, öksürük ve hırıltılı nefes alma; yaşanan müzmin astım ya da bronşit bu iş kolunda ortaya çıkabilecek bir meslek hastalığının belirtileri olabilir. Karaciğer ve böbrek hastalıkları; idrar torbası kanseri, akciğer kanseri ya da boğaz kanseri bu meslek hastalığının ilerleyen aşamalarda sonuçları olabilir.**

Tekstil ve hazır giyim sektöründe çalışan işçiler ise maruz kaldıkları tozdan kaynaklı mesleki astım, bisinozis ve silikozis hastalıklarına kullandıkları kimyasallardan dolayı deri hastalıklarına, dokunma duyusunda azalma, makine gürültüsü işitme kaybına, dikkat dağınıklığına, uzun süreli çalışma koşulları kas ve iskelet sisteminde rahatsızlıklarına neden olabilir.

Türkiye'nin bu konuda imzalamış olduğu uluslararası sözleşmeler ve bu sözleşmeler doğrultusunda yayınladığı kanunlar olmasına rağmen denetim mekanizmalarının yeteri kadar çalışmaması ve işverenlere yaptırım uygulanmaması meslek hastalıkları ile mücadeleyi zorlaştırıyor.

---

*<http://openaccess.maltepe.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12415/666/418233%20pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

**<http://www.meslek Hastaligi.org/deri-isleme-deri-konfeksiyon-isinde-calisanlar/>

ANKET ÇALIŞMASI

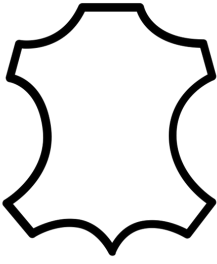

Örgütlenme hedefleri aramızda yer alan deri, tekstil ve kundura iş kollarında çalışan işçilerin meslek hastalıklarına dair daha ayrıntılı bilgi edinebilmek için anket çalışması yaptık. Anketimiz sahaya dair daha ayrıntılar bilgi edinebilmesini sağlayacak.

Anketimizin amacı deri, tekstil, kundura işçilerinin maruz kaldığı meslek hastalıklarını, meslek hastalıklarının kaçının meslek hastalıkları olarak sosyal güvenlik kurumuna kaydedildiğini, işyerlerinde gerekli işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerini alınıp alınmadığını, işçilerin meslek hastalıklarına dair bilgisinin olup olmadığını ve işçilerin taleplerini öğrenebilmektir.

Anket çalışmaları sırasında gündemde olan corona virüs salgınına dair sorular sorduk. İşyerlerinde COVID-19'e yakalanan işçiler olup olmadığı, salgına karşı gerekli önlemlerin alınıp alınmadığını da öğrenmeye çalıştık.

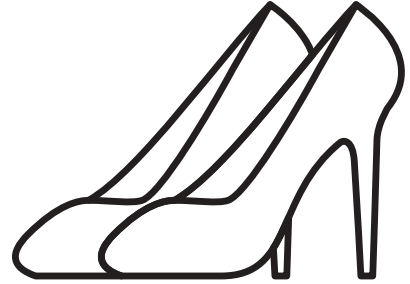
I. İş Kollarına Göre Dağılım

23

44

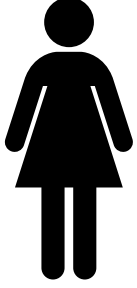
33

Anket için İzmir'in çeşitli ilçelerinde deri ve tekstil atölyelerinde çalışan işçiler ile Işıkkent Ayakkabıcılar Sitesi'nde çalışan kundura işçileri ile pandemi koşulları dikkate alınarak görüşmeler yapıldı.

İşçilerin 23 deri atölyelerinde, 44'ü tekstil atölyelerinde, 33 ise ayakkabı atölyelerinde çalışıyor.

II. Cinsiyet ve Yaş Dağılımı

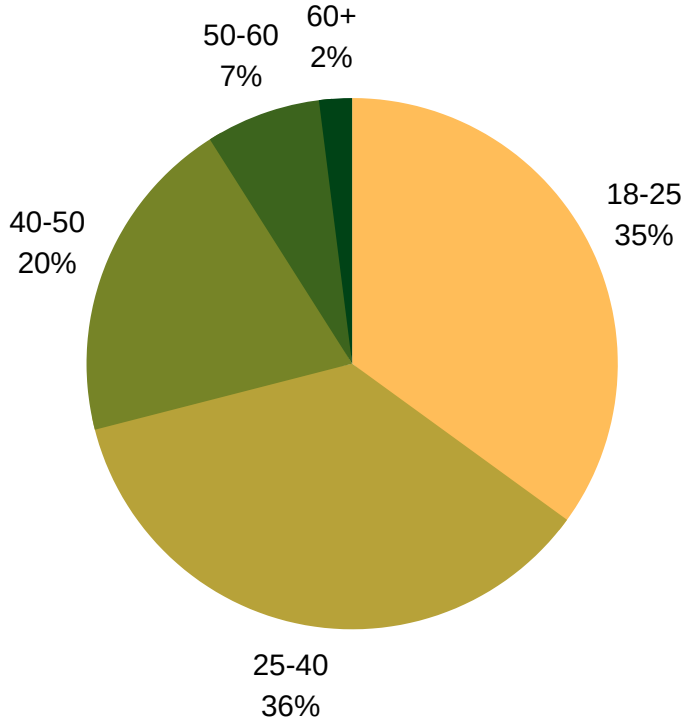

35

65

Anket için 35 kadın, 65 erkek işçi ile görüşüldü. Anket için cinsiyet kotasına dikkat edildi ancak deri ve kundura iş kollarında çok az sayıda kadın işçi çalıştırılmaktadır. Anket için görüştüğümüz kadın işçilerin çoğunluğu tekstil atölyelerinde çalışıyor.

Yaş Dağılım Grafiği

Anket için görüşülen işçilerin 35'si 18-25 yaş aralığında, 36'sı 25-40 yaş aralığında, 20'si 40-50 yaş aralığında, 7'si 50-60 yaş aralığında olduğunu söyledi. 60 yaş üstü sadece 2 işçi ile görüşülebildi.

Yaş arttıkça çalışma oranında keskin düşüş gözlemlendi. İşçiler, hem meslek hastalıklarından, hem de çalışma koşullarından kaynaklı pek çok işçinin ilerleyen yıllarda ya çalışmayı bıraktığını ve başka bir sektörde iş başı yaptığını dile getirdi.

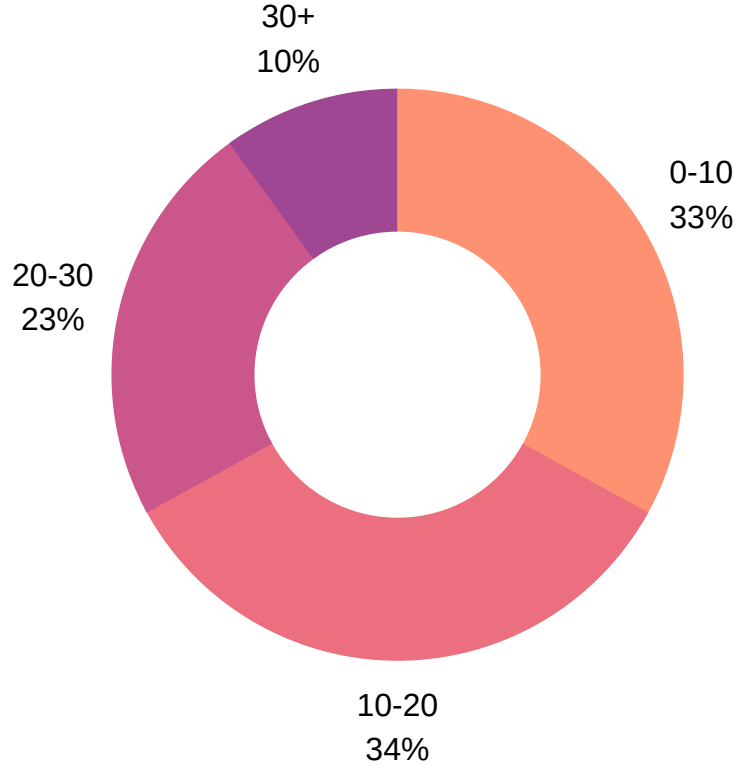
Genç işçiler arasında Suriyeli mültecilerin yoğun olduğu dikkat çekti.

III. Çalışma Süresi Dağılımı

Anket için görüşülen işçilerin 33'ü çalışma süreleri için 0-10 yıl, 34'ü 10-20 yıl, 23'ü 20-30 yıl, 10'nu 30 ve daha fazla yıl cevabını verdi.

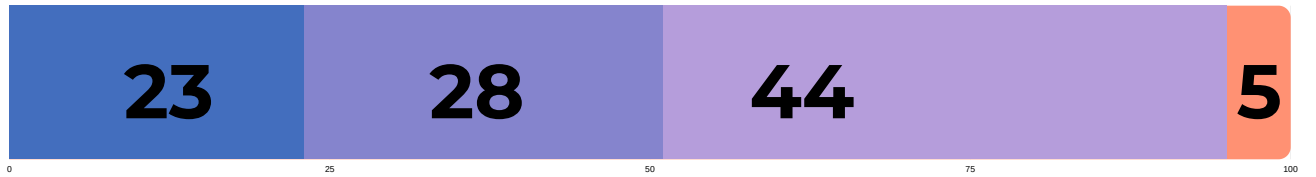
Yaş grafiğinde olduğu gibi çalışma süresi arttıkça deri, tekstil ve kundura sektörlerinde çalışma süreleri düşüyor.

İşçiler, kayıt dışılığın fazla olmasından kaynaklı emekli olabilmek için ilerleyen yıllarda farklı sektörlerde çalışmaya başlıyor. Yine meslek hastalıkları ve çalışma koşulları sektör değiştirme sebepleri arasında.

Çalışma Süresi Grafiği

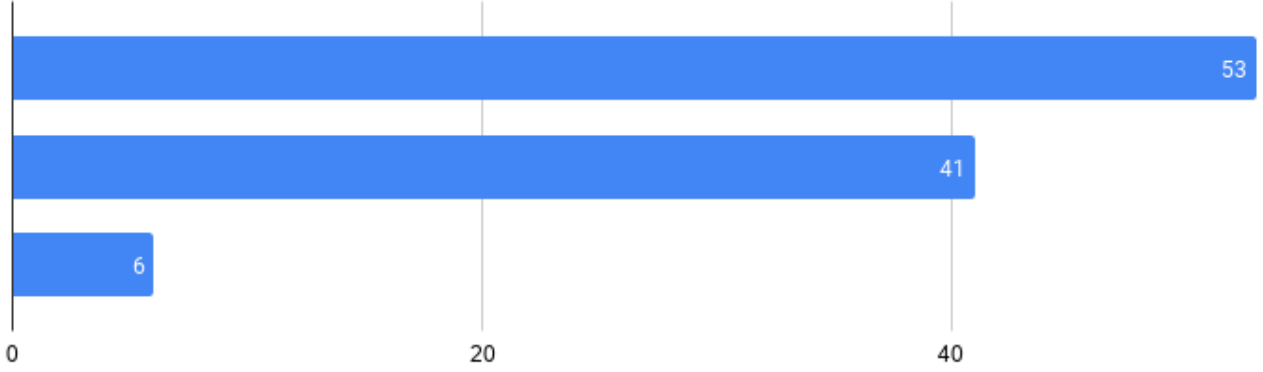
IV. Sigorta Durumu

Anket için görüştüğümüz 23 işçi sigortasının düzenli olarak yatırıldığını söyledi. 28 işçi, şimdiye kadar düzensiz sigortalı olduğunu verirken 44 işçi herhangi bir sigorta girişinin olmadığını 5 işçi ise emekli olduğunu sigortasız çalıştığını belirtti. .

Görüşülen işçiler arasındaki mültecilerin herhangi bir sigortasının olmadığı gözlemlendi. Yine genç işçiler arasındaki kayıtlı çalışma oranı genele göre daha düşüktü.

V. Haftalık ve Günlük Çalışma Süreleri

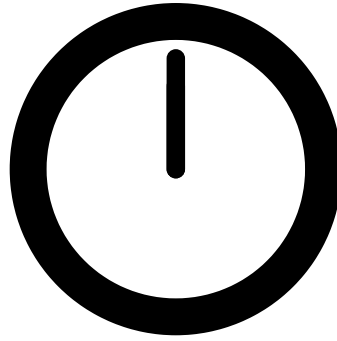
Haftalık Çalışma Süresi Grafiği

Anket için görüştüğümüz işçilerin 53'ü haftanın 5 günü ve Cumartesi yarım gün çalıştıklarını cevabını verdi. 41 işçi ise haftanın 6 günü çalıştığını belirtti. 6 işçi ise haftanın 7 günü çalıştıklarını dile getirdi.

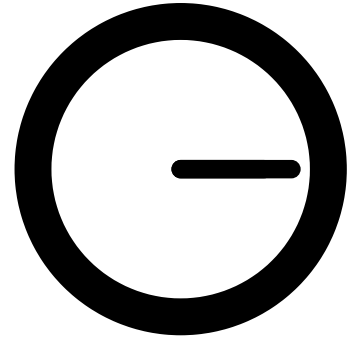
Tekstil işçilerinin büyük bir çoğunluğu haftanın 5 günü ve Cumartesi yarım gün çalıştığını cevabını verdi. Kayıt dışılığın daha yüksek olduğu kundura ve deri işçileri arasında çalışma sürelerinin daha fazla olduğu görüldü.

09-10 Saat
41 işçi

11-12 Saat
48 işçi

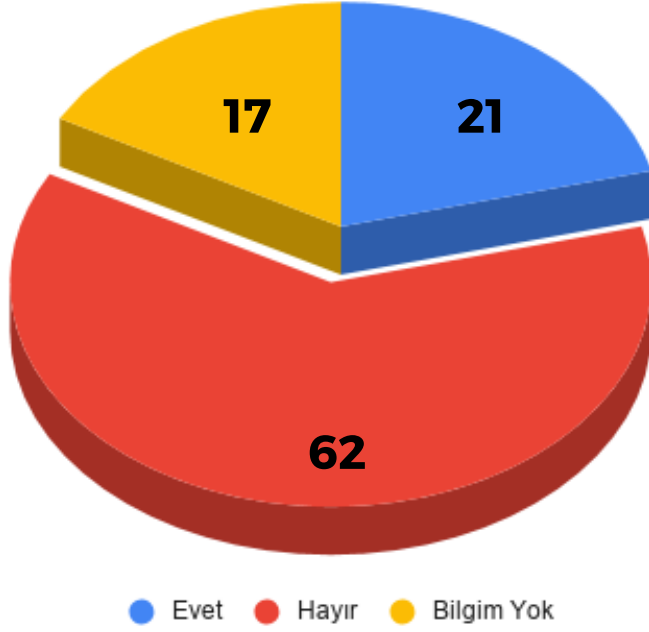

13-15 Saat
11 işçi

İşçilerin 41 günde 9-10 saat çalıştığını, 48'i 11-12 saat çalıştığını, 11 ise 13-15 saat çalıştığını cevabını verdi.

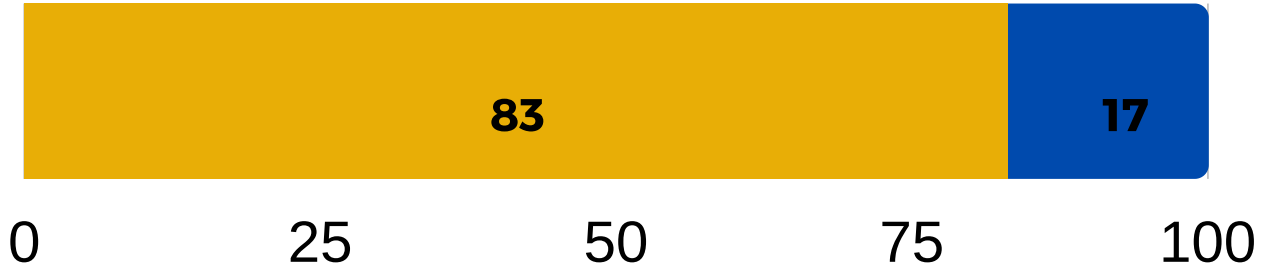
Uzun çalışma süreleri meslek hastalıkları ile ilgili verileri ortaya koymak açısından önemli. Daha uzun saatler çalışan işçiler arasında meslek hastalıkları görülme oranı artıyor.

VI. İşçi Sağlığı ve Güvenliği Önlemleri

Ankete katılan işçilerin 62'si çalıştığı 'işyerinde gerekli işçi sağlığı ve güvenliği önlemleri alındığını düşünüyor musunuz' soruna 'hayır' cevabını verdi. 17 işçi ise bu soruya dair fikrinin olmadığını dile getirdi. Sadece 21 işçi gerekli önlemlerin alındığını belirtti.

VII. İşçi Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri

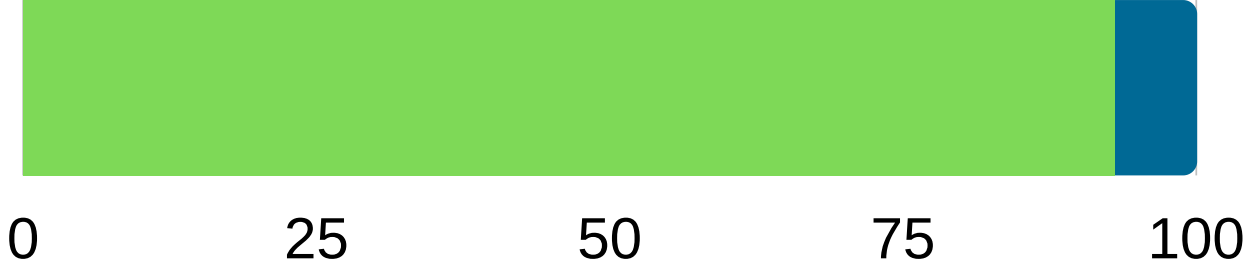

Ankete katılan işçilerin sadece 17'si iş başı yapmadan önce ya da çalışmaya başladıktan sonra gerekli işçi sağlığı ve güvenliği eğitimleri aldığını belirtti. 83 işçi ise çalışma hayatı boyunca herhangi bir eğitim almadığını dile getirdi.

Eğitim alan işçilerin daha genç olduğu ve daha büyük firmalarda çalıştığı görüldü.

VIII. İşyeri İş Müfettişi Denetimi

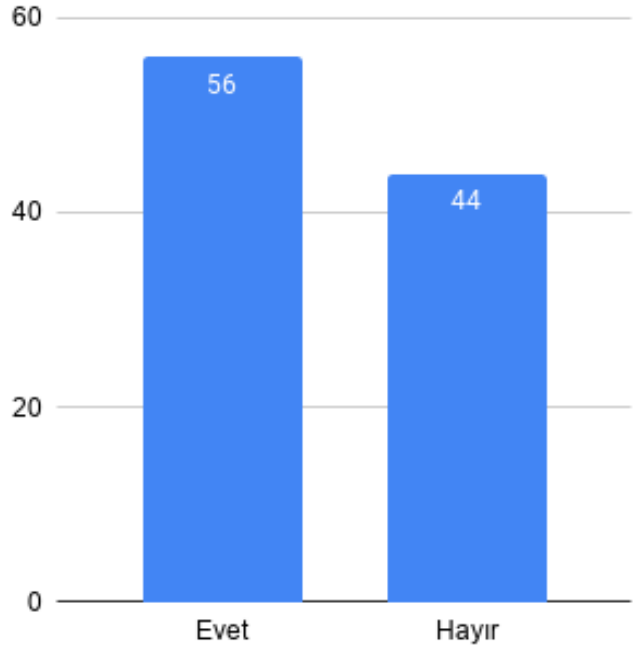
"Çalıştığınız atölyenin işçi sağlığı ve iş güvenliği çerçevesinde herhangi bir iş müfettişi tarafından denetlendiğine şahit oldunuz mu?" sorusuna 100 işçiden sadece 7'si evet cevabı verdi. Geriye kalan 93 işçi ise herhangi bir denetimle karşılaşmadıkları cevabını verdi.

IX. İşyerinde Tehlikeli Madde Kullanımı

Yine anket için görüştüğümüz 100 işçinin 56'sı işyerinde tehlikeli kimyasal maddelerle iç içe çalıştığını dile getirdi. 44 işçi ise işyerinde bu maddelerin olmadığını belirtti.

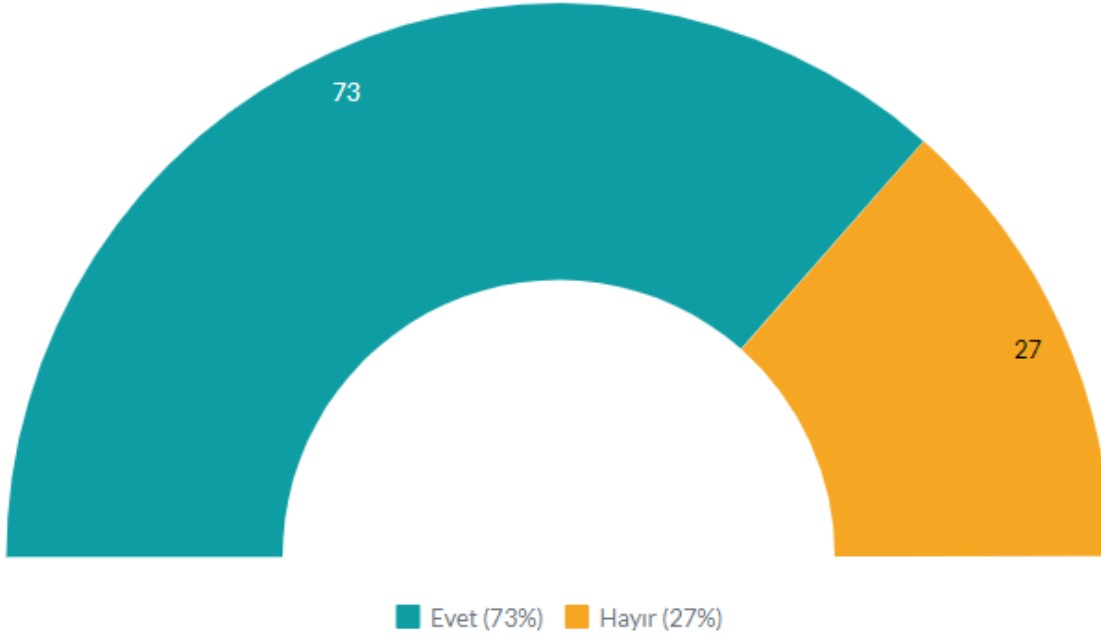
Kimyasal maddelerle bir arada çalışmadığını belirten işçilerin tamamı tekstil atölyelerinde çalışan işçiler.

Deri ve kundura işçilerinin de tamamı bu kimyasallarla çalıştığı cevabını verdi. Kullanılan kimyasal maddelerin başında yapıştırıcı solüsyonlar geliyor.

X. Meslek Hastalıkları Oranı

Ankete katılan işçilerin 73'ü çalıştığı işten kaynaklı sağlık problemi yaşadığı cevabını verdi. Sadece 23 işçi herhangi bir problemi olmadığını dile getirdi. İşçilerin verdiği cevap meslek hastalıklarının ne kadar çok görüldüğünü ortaya koyuyor.

Deri ve kundura işçilerinin meslek hastalığına yakalanma oranının tekstil işçilerine göre daha fazla olduğu görüldü.

Meslek hastalığı olmadığını dile getiren işçilerin önemli bir kısmının 18-25 yaş aralığında olduğu gözlemlendi.

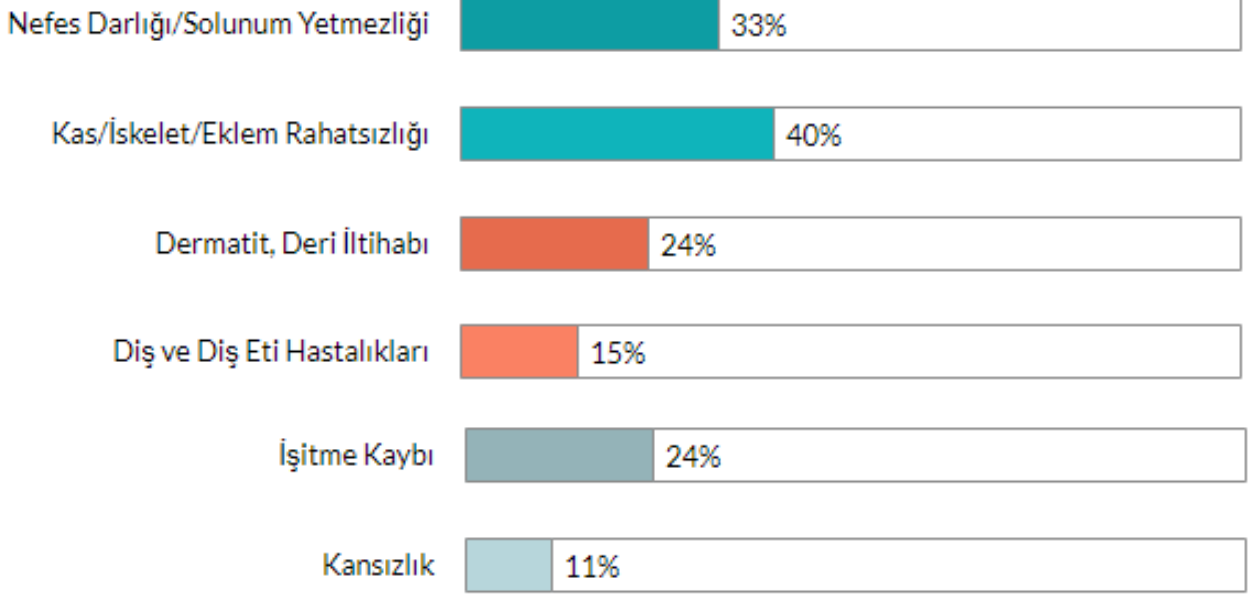
Soruya evet cevabı veren işçilerin büyük bir kısmı hastalıkları ile ilgili tanı konulduğunu ve tedavilerinin devam ettiğini dile getirdi ancak herhangi bir işçinin hastalığı meslek hastalığı olarak sosyal güvenlik kurumunun kayıtlarına geçmiş durumda değil.

İşçiler bu duruma gerekçe olarak sosyal güvenlik kayıtlarının olmamasını ve meslek hastalıkları ile ilgili prosedür hakkında bilgi sahibi olmamalarını gösterdiler. Ayrıca zaman problemlerinin olduğunu da dile getirdiler.

X. Meslek Hastalıkları Dağılımı (Çoktan Seçmeli)

Çoktan seçmeli 'Çalıştığınız işten kaynaklı hangi meslek hastalıklarına yakalandınız' sorusuna 33 işçi "nefes darlığı, solunum yetmezliği" cevabını, 40 işçi "kas/iskelet/eklem rahatsızlığı", 24 işçi "dermatit, deri iltihabı" 15 işçi "diş ve diş eti hastalıkları" 24 işçi "işitme kaybı", 11 işçi ise "kan hastalıkları" cevabını verdi.

Tekstil işçileri çoğunlukla bel, boyun fitiği gibi kas/iskelet/eklem rahatsızlıkları ve işitme kaybı problemleri olduğunu dile getirirken deri ve kundura işçileri kullandıkları kimyasallardan kaynaklı solunum yolu, deri, diş hastalıkları olduğunu belirtti. Kimyasallara daha fazla maruz kalan işçiler de kansızlık ve akciğer kanseri hastalıklarına da maruz kaldığı görüldü.

Meslek hastalığına maruz kalan işçilerin herhangi biri geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi ve ya sürekli iş göremezlik geliri gibi hak elde edememiş.

PANDEMİDE İŞÇİ OLMAK

Geçtiğimiz yıl Çin'de yayılmaya başlayan ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilen COVID-19 salgını etkisini göstermeyi sürdürüyor. Korona virüs salgını sadece bir sağlık sorunu değil, aynı zamanda sosyo-ekonomik etkileri olan da bir kriz. Bu krizden en çok etkilenen kesimlerin başında 'evde kalamayan' işçi, emekçi kesimi yer alıyor.

Salgın ilk olarak görülmeye başlandığı Mart ayı ile birlikte pek çok deri, kundura ve tekstil atölyesi üretime ara verdi ve Haziran ayındaki normalleşme adımları ile birlikte yeniden çalışmaya başladı ancak işyerlerinde pandemi önlemleri alınmadı.

İSİG Meclisi'nin verilerine göre Mart ayından bugüne 400'e yakın işçi yakalandığı COVID-19 nedeni ile hayatını kaybetti. Salgının kendisinin en çok gösterdiği iş kollarının ilk sıralarında deri, tekstil atölyeleri de geliyor. Yine İSİG Meclisi'nin verilerine göre 20'den fazla deri ve tekstil işçisi bu süreçte hayatını kaybetti, binlerce deri ve tekstil işçisi çalışırken COVID-19'a yakalandı.

Bu süreçte emek örgütleri çalışırken önlemler alınmadığı için virüse yakalanan tüm işçiler için COVID-19'un meslek hastalığı sayılması için çağrılar yaptı ancak bu çağrılar sonuçsuz kaldı.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun 7 Mayıs'ta yayınladığı genelgede COVID-19'un meslek hastalığı ya da iş kazası niteliği taşımadığı ve hastalık olarak ele alınması gerektiği belirtilmiştir ama SGK'nın tanımına göre "sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleri" meslek hastalığıdır.

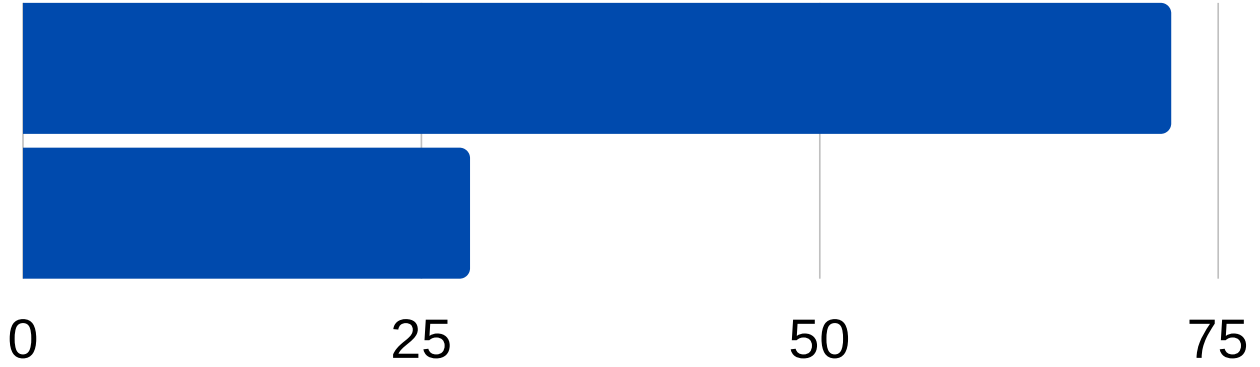
Aylarca süren işsizlik sonrası pandemi önlemleri alınmadan çalıştırılmaya başlayan işçilere ise bu süreçte virüs ile açlık arasında tercih yapılması istendi. Pek çok işçi bu süreçte COVID-19 belirtisi gösterse bile işsiz kalma korkusuyla çalışmaya mecbur bırakıldı. Patronlar, işçilerin test yaptırmalarını istemiyor, testi pozitif çıkan işçilerden bir daha iş başı yapabilmek için işyeri hakkında bilgi vermemesini istiyor.

Korona virüs salgınının işyerlerinde etkisini ve önlem alınıp alınmadığını öğrenmek için anket çalışmamıza COVID-19'la ilgili sorular da ekledik.

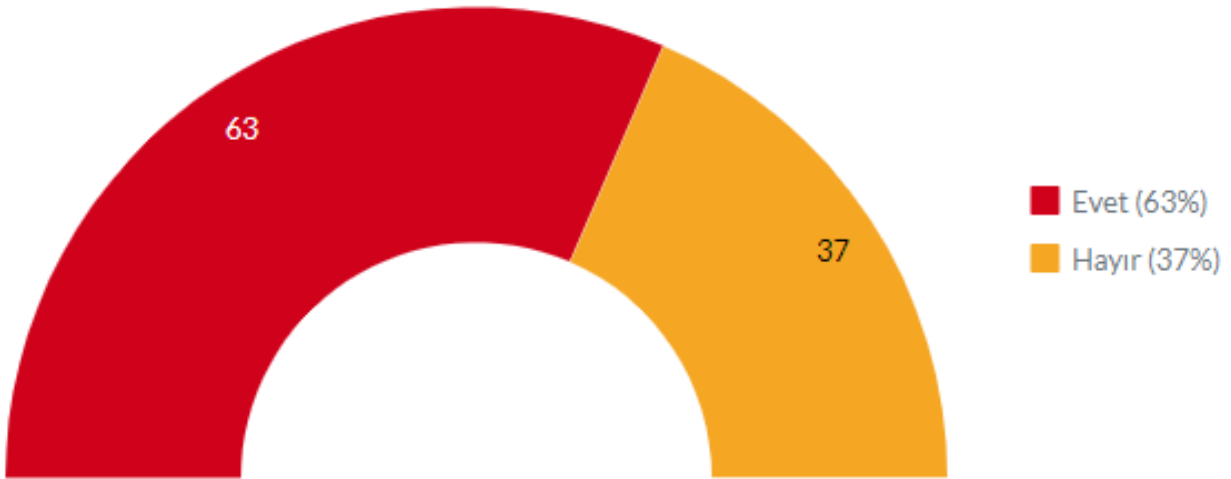

I. İşyeri COVID-19 Önlemleri

Anket için görüştüğümüz işçilerin 72'si işyerinde pandemi özel olarak önlemler alınmadığını dikkat çekti. 28 işçi pandemi önlemlerinin alındığını dile getirdi. İşçiler atölyelerin boyutlarından kaynaklı isteseler de mesafe kuralını uyamadıklarını, patronların maske ve dezenfektan dağıtmadığını ve hijyen önlemlerini almadığını belirtti.

II. İşyeri COVID-19 Tanıları

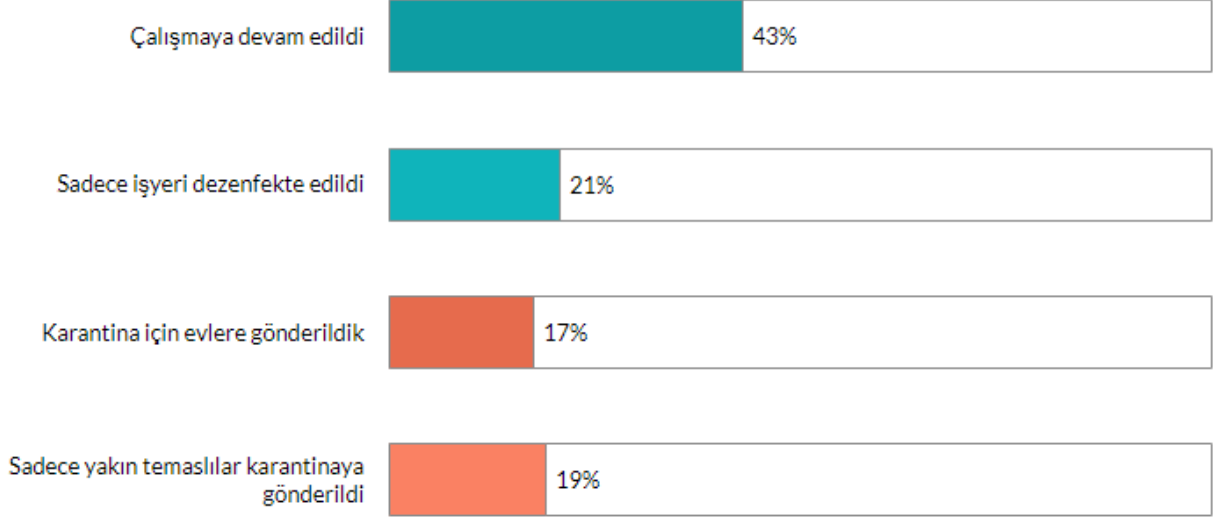
Ankete katılan işçilerden 63'ü 'Siz dahil çalıştığınız işyerinde COVID-19 tanısı konan işçi oldu mu?' sorusuna evet cevabı verdi. Anket için her bir atölyeden bir işçi ile görüşüldü.

III. COVID-19 Tanısı Sonrasında Ne Yapıldı?

'İşyerinde COVID-19 tanısı konan işçi oldu mu?' sorusuna evet cevabı veren 63 işçiye sonrasında neler yapıldığı da soruldu. 63 işçinin 27'si (%43'ü) 'hiç bir şey olmamış gibi çalışmaya devam edildi', 13'ü (%21) 'Sadece işyeri dezenfekte edildi, çalışmaya devam ettik', 11'i (%17) 'Karantina için evlere gönderildik' ve 12'si (%19'u) 'sadece yakın temaslılar karantinaya gönderildi, diğerleri çalışmaya devam etti' cevabını verdi.

'Karantina için evlere gönderildik' ve 'Sadece yakın temaslılar karantinaya gönderildi' cevabını veren işçilerden 18'i kayıt dışı çalıştırıldığı için bu süreçte maaş alamadığını dile getirdi.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİMİZ

- Meslek hastalıkları ile mücadele için ilk olarak deri, tekstil ve kundura atölyelerinde kayıtsız işçi kalmamalıdır!
- Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin getirdiği yükümlülükler büyük-küçük, kayıtlı-kayıtsız, sendikalı-sendikasız vb ayrım yapmadan bütün işyerlerinde hayata geçirilmelidir!
- Tehlikeli iş kolları arasında yer alan deri, tekstil ve kundura atölyelerinin tamamı işçi sağlığı ve işçi güvenliği kapsamında denetlenmelidir!
- Hali hazırda herhangi bir eğitim almadan çalıştırılan ve yeni başlayacak bütün işçiler işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimlerini almalıdır!
- İşçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerini almadan işçi çalıştıran işverenler için daha ağır yaptırımlar uygulanmalıdır!
- Meslek hastalıklarını önlemek için daha kaliteli hammaddeler kullanılmalı, hammaddelerin denetimleri sıkılaştırılmalıdır.
- İşçi havzalarına meslek hastalıkları ile ilgili donanımlı sağlık kuruluşları kurulmalı
- Meslek hastalıkları tanı koyma süreçleri hızlandırılmalı, sigortasız çalıştırılan işçilerin beyanı esas alınmalıdır
- Tehlikeli iş kolları arasında yer alan deri, tekstil ve kundura atölyelerinde çalışan işçilerin 6 ayda bir periyodik sağlık kontrolleri yaptırılmalı

PANDEMİDE ÇALIŞMAYA DAİR ÇÖZÜM ÖNERİLERİMİZ*

İşyerleri COVID-19 önlemleri kapsamında da denetlenmeli. Önlemleri almayan işyerleri için işçileri hak kaybına uğratmayacak şekilde yaptırım uygulanmalı

COVID-19 meslek hastalığı olarak kabul edilmelidir.

İşyerlerinde başta üretim alanları olmak üzere ulaşım, beslenme, barınma gibi tüm alanlarda İSİG önlemleri alınmalıdır.

Kronik hastalığı olan ve belli bir yaşın üzerindeki işçiler bu süreçte idari-ücretli izne çıkarılmalıdır.

İşten atmalar yasaklanmalı ve 1168 TL değil tam ücret ödenmelidir.

Çalışma saatleri, ücretlerde kesintiye gitmeden azaltılmalı, 4-6 saat olarak düzenlenmelidir.

İşçilere ücretsiz-yaygın testler yapılmalı, vakaların arttığı işyerlerinde üretime ara verilmelidir.

*Kaynak: İSİG Meclisi